

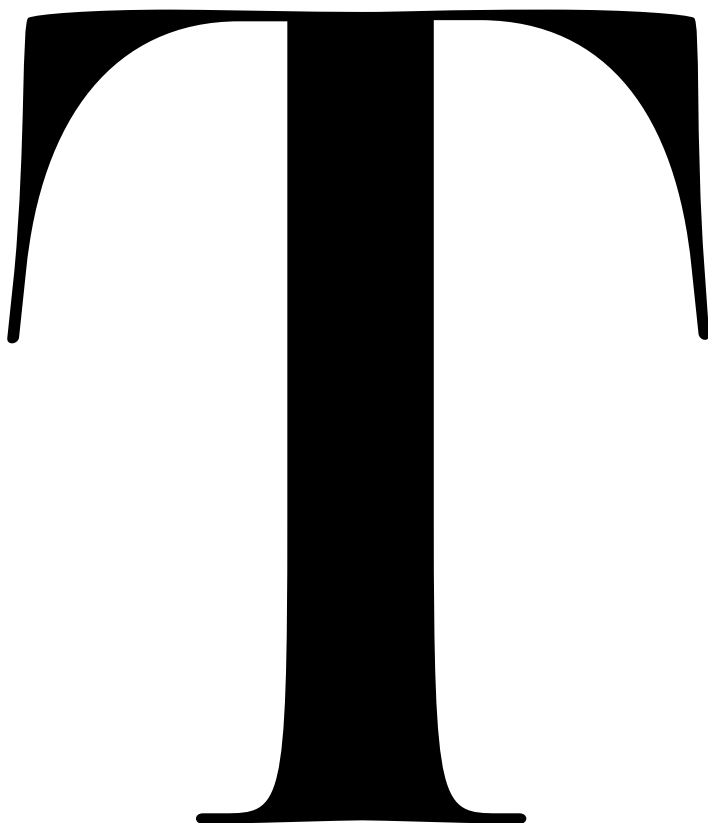
A close-up portrait of a woman with long, wavy brown hair and blue eyes, smiling warmly. She is wearing a dark blue top. The background is softly blurred, showing what appears to be a staircase.

Hon trotsar statistiken

Olga Dziuba från Ukraina är ett undantag. Till skillnad från många andra högutbildade akademiker som har invandrat till Sverige lyckades hon efter några år få ett jobb som motsvarar hennes kvalifikationer. Akavia Aspekt granskar svårigheterna för invandrade akademiker att få jobb som motsvarar deras utbildning – trots att de behövs på arbetsmarknaden.

/ TEXT Mikael Bergling / FOTO Anders G Warne

rots stor brist på kvalificerad arbetskraft har många invandrade akademiker svårt att få jobb. Bland högutbildade flyktingar och anhöriginvandrare är det bara en av tio som efter sex år i Sverige har ett jobb som motsvarar deras utbildning – något som leder till mycket stora kostnader för det svenska samhället.

Anders Barane

Samtidigt som Arbetsförmedlingen räknar med att det år 2024 kommer att saknas 100 000 välutbildade om inget radikalt inträffar har många invandrade akademiker svårt att få jobb på "rätt" nivå, vilket bland annat en studie från Region Skåne om högutbildade flykting- och anhöriginvandrades kvalifikationsmatchning i Sverige visar.

Studien omfattar 60 000 personer som invandrade till Sverige mellan 2001 och 2012 från Afrika, Mellanöstern och delar av övriga Asien och var mellan 20 och 54 år när de kom hit. I undersökningen, som baseras på mikrodata från SCB, ingår inte arbetskrafts- och studieinvandrare.

- Efter sex år i Sverige var en av tio kvalifikationsmatchade, det vill säga hade ett

jobb som motsvarade deras utbildningsnivå. Efter tio år var andelen 15 procent, vilket kan jämföras med drygt 75 procent för högutbildade som är födda i Sverige.

- Kvalifikationsmatchningen var påtagligt bättre för dem som kom från exempelvis Iran och Indien än från Afrika eller Sydostasien.

- Personer som kom till Sverige 2009–2012 blev kvalifikationsmatchade snabbare än de som invandrade tidigare, förmodligen för att senare års bristsituation på arbetsmarknaden har tvingat arbetsgivare att rekrytera utlandsfödda i större utsträckning.

- Män fann i allmänhet ett högkvalificerat jobb snabbare än vad kvinnorna i gruppen gjorde.

Enligt studien har validering och kompletterande studier i Sverige mycket stor betydelse för möjligheten att etablera sig på svensk arbetsmarknad. 90 procent av dem som har fått sin utbildning och sitt kunnande bedömt och validerat av Socialstyrelsen och fått en svensk legitimation – exempelvis sjuksköterska och läkare – var efter åtta år i Sverige kvalifikationsmatchade. Av dem som hade tagit en examen vid ett svenskt lärosäte var motsvarande andel 60 procent och drygt 20 procent för dem som hade studerat utan att ta någon examen eller bara fått sin tidigare utbildning bedömd av Universitets- och högskolerådet (UHR).

Av dem som inte hade gjort någon av ovanstående var det knappt tio procent som efter åtta år i Sverige hade ett jobb som motsvarade deras utbildningsnivå från hemlandet.

Extra svårt hade de med en utländsk utbildning riktad mot oreglerade yrken. Få som hade utbildat sig inom till exempel samhällsvetenskap, juridik, ekonomi eller administration uppnådde kvalifikationsmatchning. För dem med en inriktning mot pedagogik eller teknik var andelen något större, men långt ifrån de med validerad hälso- och sjukvårdsutbildning. Ju äldre en person var när hen kom till Sverige, desto svårare hade personen att etablera sig på arbetsmarknaden.

Studiens författare Henrik Bengtsson, dåvarande analytiker på Region Skåne, menar att det är mycket tydligt hur chanserna att få ett kvalificerat jobb ökar för den som i Sverige får sin utbildning från hemlandet bedömd och som därefter kompletterar den, även om det bara handlar om kortare utbildningar.

Anders Barane, utredare vid Sveriges

kommuner och regioner, säger att vad gäller sjukvårdens legitimationsyrken finns det en tydlig och enhetlig process med bland annat validering, kunskapsprov, praktisk tjänstgöring och språkkrav som det ibland kan vara tufft att ta sig igenom.

– När man dock väl har gjort det och fått sin legitimation har man också ett intyg på sin kompetens.

– För andra kan det vara extra viktigt med praktik och olika praktikprogram som gör det enklare att komma in på en arbetsplats och visa vad man kan. Det ger också viktiga kontakter.

Anders Barane lyfter fram det så kallade Jobbsprånget, som vänder sig till nyanlända akademiker med en högskoleexamen inom teknik, naturvetenskap eller ekonomi och matchar mot arbetsgivare, som vill anställa som exempel på ett framgångsrikt praktikprogram.

– Det finns fler exempel på lyckade satsningar och projekt. Man skulle behöva satsa mer på det man ser fungerar.

År 2019 presenterade SCB resultatet av en enkätundersökning bland utrikesfödda i åldern 25–64 år med minst en treårig eftergymnasial utbildning som invandrat till Sverige mellan 2006 och 2017:

- Sju av tio hade arbete som huvudsaklig sysselsättning. Motsvarande andel bland inrikesfödda var nio av tio.

- Bland utrikesfödda hade omkring 55 procent ett arbete som överensstämde med deras utbildning, medan andelen för inrikesfödda var knappt 80 procent.

- Var fjärde utrikesfödd hade ett arbete som inte krävde högskoleutbildning, medan motsvarande andel bland inrikesfödda var omkring sex procent.

- Drygt hälften av dem som hade invandrat till Sverige av asylskäl hade arbete. Bland dem som hade invandrat till Sverige för att arbeta var andelen nio av tio.

– Det är oftare invandringsorsak än utvandringsland som avgör hur det går för en person. Det går i allmänhet bra för den som kommer till Sverige som arbetskraftsinvandrare eller som anhöriginvandrare till en som är född i Sverige. De som har svårt är framför allt asylinvandrare och anhöriga till tidigare asylinvandrare, säger Patrick Joyce som är chefekonom på arbetsgivarorganisationen Almega och som tidigare bland annat har arbetat som forskare (arbetsmarknad och integration) vid det näringslivsknutna forskningsinstitutet Ratio, utredningschef vid riksdagens revisorer och politiskt sakkunnig (L) i Regeringskansliet.

Patrick Joyce är chefekonom på arbetsgivarorganisationen Almega.

//

För en del är det extra viktigt med praktik och olika praktikprogram som gör det enklare att komma in på en arbetsplats och visa vad man kan.

Enligt vad de svarande själv uppgav i SCB:s undersökning var den vanligaste orsaken till att välutbildade utrikesfödda hade svårt att få arbete inom sitt utbildningsområde brist på kontakter, språksvårigheter och begränsad yrkeserfarenhet.

– Sysselsättningsgraden bland utrikesfödda akademiker är i allmänhet bra. Många arbetar dessutom i ”rätt” bransch och gör god nytta, även om de är kvalificerade för att arbeta på en högre nivå. Kompetens kan gå till spillo när människor arbetar med något som de är överkvalificerade för.

– Samtidigt är arbete alltid bra. Det ökar möjligheten att lära sig svenska, hur det svenska samhället fungerar och man får kontakter, men det är bra om man kan komplettera sin utbildning så att man på sikt kan komma dit man vill.

Varför är det så många som inte får jobb på ”rätt” nivå?

– Förutom språksvårigheter kan en förklaring vara att svenska arbetsgivare är osäkra på kvaliteten på personernas utbildning. Sverige är dessutom ett nätverksberoende land, inte minst på akademikernivå går många jobb via kontakter.

– Det är viktigt att få sin utbildning bedömd av svenska myndigheter. Bara det ökar chansen att få jobb. Sannolikheten ökar ännu mer om man genomgår kompletterande kurser och utbildningar. Att ha blivit antagen till en fortsättningsutbildning innebär dessutom att universitet går i god för att man har en grundutbildning och nödvändiga baskunskaper för att studera vidare, vilket ökar chansen till jobb märkligt, säger Patrick Joyce. //

Lee Wermelin: Ett stort slöseri för samhället

Bättre validering och ökade möjligheter till subventionerade anställningar och praktikplatser kan underlätta för högutbildade invandrare att få jobb.

– Det gör det lättare för dem att bevisa för arbetsgivare vad de kan. Trösklarna in på arbetsmarknaden behöver sänkas, säger Akavias ordförande Lee Wermelin.

Högutbildade invandrare har i lägre utsträckning än högutbildade infödda svenskar jobb som motsvarar deras utbildning. För människor som har invandrat från vissa delar av världen, till exempel Afrika och Mellanöstern, är skillnaderna extra stora.

Bristande språkkunskaper, svagt nätverk, fördomar och diskriminering är några orsaker som brukar lyftas fram som möjliga förklaringar.

//

Det gäller att hitta ett sätt som gör att arbetsgivarna vågar satsa.

– Det är tufft för de allra flesta att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden, men det är ofta ännu tuffare för dem som kommer från ett annat land. Många jobbar mycket hårt för att klara det. Tyvärr räcker det inte alltid.

Varför inte?

– All utbildning från andra länder går inte att översätta till de jobb som vi har i Sverige. Det finns ibland också en osäkerhet kring utbildningens kvalitet. Ofta ställs det dessutom stora krav på kunskaper i svenska för att arbeta som akademiker, till exempel jurist, i Sverige.

Lee Wermelin säger att nyckelorden är riskminimering och efterfrågan. Arbetsgivare försöker i allmänhet riskminimera vid anställning och väljer därför gärna det alternativ som känns tryggast, vilket kan försvåra för invandrade akademiker att få jobb, åtminstone ett arbete som överensstämmer med deras utbildning.

– Det gäller att öka arbetsgivarnas efterfrågan på de här personerna. Problemet är bara att en arbetsgivare inte anställer någon med full lön om den inte är säker på att personen från start kan leverera fullt ut. Det gör att många inte släpps in.

Hur löser man det?

– Bland annat genom fler subventionerade anställningar och praktikplatser. Det leder till sänkta trösklar och ökade möjligheter att komma in på en arbetsplats, se hur den fungerar, lära sig svenska och skaffa viktiga kontakter.

– Svenska staten har i allmänhet inte bekostat de invandrade akademikernas utbildning. Det gör att vi måste ha råd att hjälpa dem att bevisa sig och komma in och bidra på den nivå som de flesta rimligen kan göra.

År 2016 konstaterade nationalekonomen Patrick Joyce i en studie att offentliga insatser som leder till att en utrikesutbildad akademiker får ett arbete i nivå med sin utbildning är intjänade efter bara några månader.

Att många arbetsplatser i dag är hårt slimmade gör det dock extra svårt att få tillstånd praktikplatser, inte bara till utländska akademiker.

– Ett annat problem är att regelverket

kring statligt subventionerade praktikplatser både är komplicerat och osäkert. Ofta är det svårt att inom rimlig tid få tag på en handläggare på Arbetsförmedlingen och få ett rakt besked om vad det är som gäller. För arbetsgivare blir det till slut som att spela kort med en treåring. Det är nya regler hela tiden. Som arbetsgivare orkar man till slut inte. Det tar för mycket tid. Intresset att erbjuda praktikplatser går förlorat på grund av allt krångel. Det måste till ett omtag. Som det är nu fungerar systemet inte, säger Lee Wermelin som har egna erfarenheter av att ordna praktikerplatser åt invandrare som har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

– Det gäller att hitta ett sätt som gör att arbetsgivarna vågar satsa. Praktikplatsen ska vara meningsfull, men inte kräva åtta timmars handledning om dagen. Samtidigt är det viktigt att man ger akademikerna karriärvägledning. Annars riskerar de att fastna. Att inte ha ett arbete som motsvarar ens kompetens och utbildning kan vara ett stort problem den enskilda individen, men det innebär även ett stort slöseri för samhället.

Enligt en rapport från 2019 av Akavias föregångare Jusek skulle de offentliga finanserna stärkas med 13 miljarder kronor per år om utrikesfödda akademiker hade motsvarande situation på arbetsmarknaden som inrikesfödda akademiker.

– Om fler invandrade akademiker fick jobb som motsvarade deras utbildning och kompetens skulle det frigöra arbeten längre ner i jobbkedjan för personer utan akademisk utbildning, vilket i sin tur skulle minska arbetslösheten och öka skatteintäkterna.

Lee Wermelin säger att det nuvarande valideringssystemet fungerar dåligt på många håll och behöver förbättras.

– Det tar ofta alldeles för lång tid att få sin akademiska utbildning bedömd och sina kunskaper validerade. Bland annat behöver universitet och högskolor få rimlig ersättning för sitt valideringsarbete. Det får de inte i dag, vilket begränsar intresset.

– Snabbt efter att en person har kommit till Sverige bör det göras en kompetenskartläggning. Det bör även satsas mer på kompletterande utbildningar och flexibel yrkesinriktad utbildning i svenska.

Fler professionella nätverk kan underlätta inträdet på svensk arbetsmarknad. Akavia och dess föregångare Jusek har framgångsrikt drivit ett mentorskapsprogram för invandrade akademiker i mer än tio år.

– Ungefär sju av tio jobb i Sverige får man nys om via kontakter. Om man inte vet om vilka jobb som är lediga är det svårt att söka dem. //

Fler skulle kunna få sin utbildning översatt

Årligen begär cirka 25 000 personer att få sin utländska utbildning översatt till svenska förhållanden av Universitets- och högskolerådet (UHR).

– Vi kan ta emot fler ansökningar, säger enhetschef Cecilia Ulfsdotter.

Enligt flera studier kommer utlandsfödda som får sin utländska utbildning bedömd av UHR snabbare i arbete och får dessutom oftare ett arbete med högre utbildningskrav.

– Via en tjänst på vår hemsida går det enkelt att ta reda på vad en viss utländsk utbildning motsvaras av i Sverige. Det finns för närvarande 77 länder och över 1 000 kvalifikationer i databasen. Därutöver kommer det årligen in till oss cirka 25 000 ansökningar från människor som vill få sin utländska utbildning bedömd. Det är utbildningar på såväl akademisk nivå som på gymnasial och eftergymnasial yrkesnivå, säger Cecilia Ulfsdotter.

Det som bedöms är dokumenterad formell kompetens och vad den motsvarar i det svenska utbildningssystemet. Det sker däremot ingen validering, vilket är en betydligt bredare bedömning av en persons kunskaper och kompetenser, och brukar – förutom formell utbildning – även inkludera bland annat arbetslivserfarenhet.

– Den som ansöker om en bedömning, som inte kostar någonting, skickar in sina utbildningshandlingar till oss. Är det några handlingar som saknas begär vi

komplettering innan det görs en äkthetsgranskning, vilket bland annat kan ske med hjälp av vår egen tekniska utrustning som liknar den som Tullverket har, olika verifieringstjänster, vårt mycket stora referensbibliotek, kontakt med aktuella lärosäten och våra utländska motsvarigheter.

Bedömningen görs mot fem internationellt erkända kriterier:

/ Kvaliteten på lärosätet.

/ Utbildningens nivå, till exempel gymnasie- eller akademisk och eventuell nivå inom högskolesektorn.

/ Om utbildningen omfattar tillräckligt mycket för att kunna jämföras med en motsvarande svensk.

/ Vad utbildningen förbereder för.

/ Läranderesultat, vad det är tänkt att man ska jobba med i utbildningslandet efter avslutad utbildning.

– Utifrån svaren på dessa frågor gör vi en bedömning av vad den utländska utbildningen motsvarar i det svenska utbildningssystemet och upprättar därefter ett utlåtande. Rutinerna och metoderna är desamma oavsett om det gäller en utbildning i Danmark eller Nya Guinea. Vi ser utbildningshandlingar från cirka 160 länder per år. Våra medarbetare behärskar tillsammans cirka 35 språk.

Vad är svårast?

– Det kan ibland vara en utmaning att bedöma en del handlingars äkthet, men även vad en viss utbildning motsvaras av i det svenska utbildningssystemet. Ämnes- och yrkesområden kan se väldigt olika ut i olika länder. //

Det kan ibland vara en utmaning att bedöma en del handlingars äkthet.

År 1887 hade Sverige sin allra största utvandring. Under året lämnade 50 786 invånare Sverige.

Så har vi flyttat till och från Sverige

Människor har i alla tider flyttat. Även till Sverige.

Skälen har dessutom alltid varit ungefär desamma: för att få det bättre, för att upptäcka något nytt eller för att de har varit tvungna.

Mellan 1820- och 1930-talen utvandrade ungefär 1,5 miljoner svenskar, var femte invånare. Det stora flertalet flyttade till USA. Därefter har Sverige framför allt

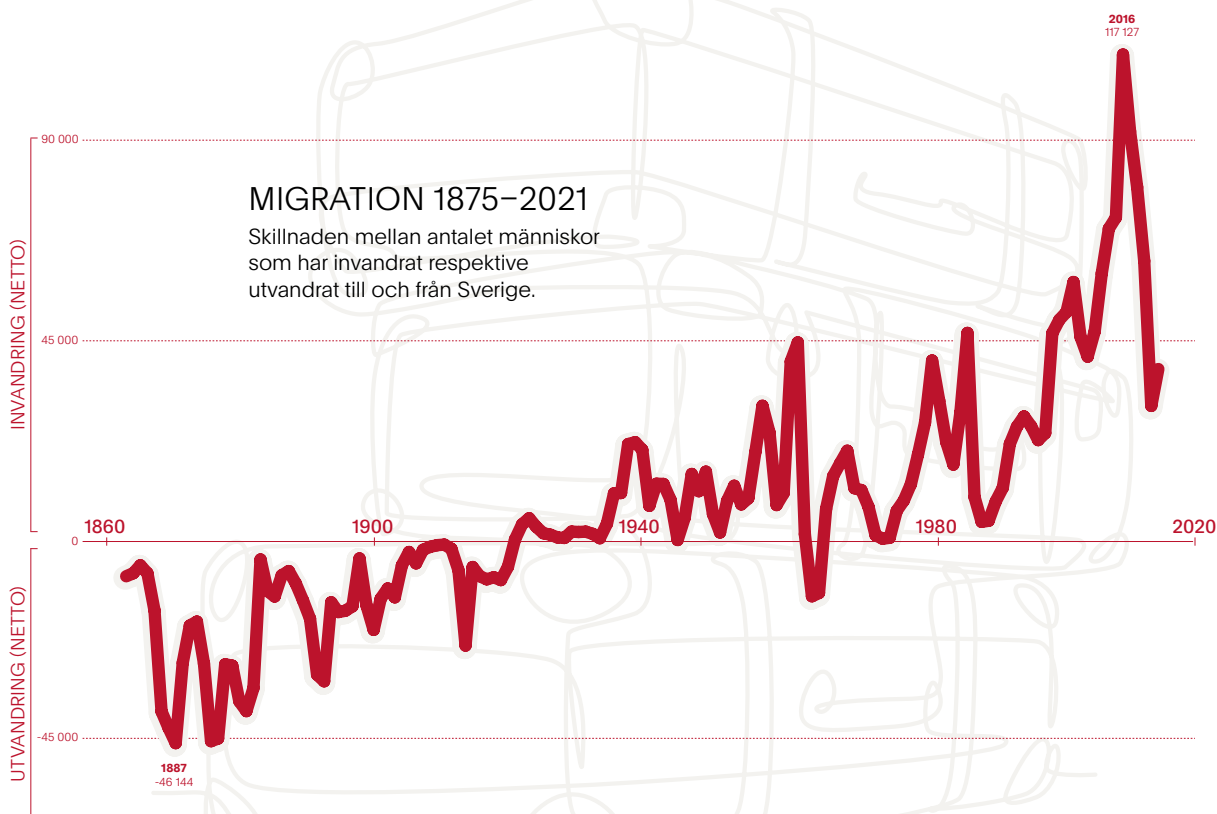
varit ett invandringsland.

Efter andra världskriget och fram till 1970-talet var arbetskraftsinvandringen betydande. Den svenska ekonomin expanderade snabbt efter kriget. För att klara den stora efterfrågan på arbetskraft gjordes det till och med regelrätta rekryteringsresor till länder runt om i Europa, även om de flesta arbetskraftsinvandrarerna kom från övriga Norden.

Fram till 1970-talets mitt var sysselsättningsgraden bland

invandrare i Sverige högre än bland inrikesfödda.

I takt med att behovet minskade förändrades inställningen till arbetskraftsinvandring för att i slutet av 1970-talet i princip upphöra. Invandringen till Sverige kom i stället att domineras av flykting- och anhöriginvandring – och så har det i huvudsak fortsatt, även om Sverige sedan nästan 15 år tillbaka anses ha det mest liberala systemet bland OECD-länderna vad gäller arbetskraftsinvandring. //

NÅGRA NEDSLAG I SVERIGES MIGRATIONSHISTORIA

→ 1100–1300-talen:

Betydande invandring från Tyskland. Tyska hantverkare och köpmän bosätter sig i städerna och får stor politisk, ekonomisk och kulturell betydelse.

→ **1570–1660:** Nybyggare från (nuvarande) Finland flyttar till olika delar av Sverige. Som en del i 1500-talets koloniseringspolitik får de outnyttjade markområden i framför allt Värmland, Västmanland, Dalarna och Norrland av kronan. Under 1600-talet invandrar handelsmän och jordbruksarbetare från bland annat dagens Belgien, Frankrike och Storbritannien till Sverige.

→ Slutet av 1800-talet:

Befolkningsökning, jordbrukskris, kraftig urbanisering och utbredd fattigdom i Sverige i kombination med politiskt och religiöst förtryck gör att många lämnar landet. De flesta utvandrar till Nordamerika. Flera söker sig till Brasilien och Argentina.

→ Början på 1900-talet:

Lågkonjunktur och stor arbetslöshet. Omfattande oro och konflikter på svensk arbetsmarknad. Chicago är Sveriges andra stad. Där bor 100 000 svenskar, fler än i Göteborg.

→ **1920-talet:** Efter första världskrigets slut blir det igen möjligt att resa utomlands. Från och med 1924 begränsas invandring till USA. Speciella kvoteringslagar försvårar framför allt för östeuropeiska invandrare.

→ **1940-talet:** Efter andra världskriget slut ligger Europa i spillror och många människor är på flykt. I Sverige ökar behovet av arbetskraft.

→ **1950-talet:** Det införs en nordisk passunion och gemensam arbetsmarknad i Norden. Sovjetiska trupper

går in i Ungern. Många yngre flyr landet, varav en del flyttar till Sverige.

→ **1960-talet:** Industrin går för högtryck. Stor arbetskraftsinvandring till Sverige. De flesta kommer från de nordiska länderna, framför allt Finland, men många flyttar också hit från Västtyskland, Grekland, Jugoslavien och Turkiet. Trupper från Warszawapakten går in i Tjeckoslovakien och krossar den pågående demokratiseringen. Stats- och militärkupp i Grekland som blir en diktatur. Omfattande judeförföljelser i Polen.

→ **1970-talet:** Det är ekonomisk kris i Sverige och i princip stopp för arbetskraftsinvandring. I Sydamerika blir flera länder diktaturer efter militärkupper. Oppositionella flyr, varav en del till Sverige.

→ **1980-talet:** Växande invandring från Iran, Libanon, Polen och Turkiet.

→ **1990-talet:** Inbördeskrig i Jugoslavien. Stora flyktingströmmar i Europa. I Sverige får drygt 100 000 före detta jugoslaver, företrädesvis bosnier, ett nytt hemland. Sverige går med i EU. Fri rörlighet inom unionen.

→ **Från 2000 till i dag:** Sverige blir en del av Schengensamarbetet. Ett växande antal EU-medborgare söker sig till Sverige för att arbeta. Krig i bland annat Irak, Afghanistan, Somalia, Syrien och Ukraina. Många människor på flykt, varav en del hamnar i Sverige. Under 2015 registreras mer än dubbelt så många asylansökningar i EU jämfört med året innan. I Sverige söker omkring 163 000 människor asyl. Många kommer från Syrien. Efter 2015 har antalet asylsökande i Sverige minskat kraftigt bland annat på grund av en restriktivare asylnpolitik.

FOTO: SHUTTERSTOCK

Fyra av tio utländska jurister fick jobb efter utbildning

Fyra av tio arbetar som jurister efter att ha genomgått kompletteringsutbildning för jurister med utländsk examen.

Ett år efter att de hade avslutat kompletteringsutbildningen var 65 procent etablerade på arbetsmarknaden, enligt Universitetskanslersämbetets (UKÄ) senaste utvärdering (2021).

I den beskriver myndigheten vad som har hänt med de lärare, jurister, läkare, tandläkare och sjuksköterskor som genomgick kompletterande utbildning vid ett svenskt lärosäte under perioden höstterminen 2014 till vårterminen 2017.

Av dem som fullföljde utbildningen hade 74 procent efter ett år en god ställning på arbetsmarknaden och 13 procent en osäker ställning. Det sista innebär relativt låg arbetsinkomst eller att de var arbetslösa en del av året. 11 procent hade en svag ställning och 2 procent stod utanför arbetsmarknaden.

Av dem som genomgick den kompletterande lärarutbildningen var etableringsgraden 73 procent efter ett år. Bland tandläkarna var den 83 procent, sjuksköterskorna 81 procent, läkarna 74 procent och juristerna, den klart minsta utbildningen räknat i antalet deltagare, 65 procent.

Matchningen mellan den kompletterande utbildningen och det som personerna som deltagit i den arbetar med varierar stort mellan grupperna. Bland sjuksköterskorna var den 93 procent, bland tandläkarna 92 procent och lärarna 80 procent. Matchningen var klart lägst bland dem som genomgått den tvååriga kompletterande juristutbildningen, 38 procent.

– Jämfört med dem som tog examen på en motsvarande ordinarie utbildning tar det något längre tid för dem som läst en kompletterande utbildning att etablera sig, men efter några år är de i allmänhet i kapp med undantag för juristerna, säger Anders Viberg som är utredare vid UKÄ. //

KÄLLOR: MIGRATIONSVERKET, SCB, INSTITUTET FÖR SPRÅK OCH FOLKMINNEN

Hon fick det rätta jobbet – tack vare sin mentor

Fler än 500 invandrade akademiker har deltagit i Akavias mentorsprogram.

– Utan programmet hade jag nog inte fått det jobb jag har i dag, säger Olga Dziuba som arbetar med fastighetsvärdering på JLL.

Efter universitetsstudier i Kiev och några års arbete i fastighetsbranschen flyttade hon 2010 till Stockholm för masterstudier på KTH inom fastighetsutveckling och finansiella tjänster. Parallellt med studierna pluggade hon en del svenska.

– Det var mest för att kunna orientera mig i det svenska samhället och förstå vad som händer. I övrigt klarade jag mig ganska bra på engelska. Jag och min man – som följde med till Stockholm – hade inga planer på att stanna kvar i Sverige efter KTH.

När Olga Dziuba dock var klar med sin utbildning hade maken fått ett attraktivt arbete i Stockholm som it-konsult.

– Vi bestämde oss för att stanna kvar. Jag blev då medföljande och fick söka nytt

visum hos Migrationsverket för att kunna börja arbeta. Tyvärr tog det nästan två år innan alla dokument var klara.

Via studier på Sifa – Stockholms intensivsvenska för akademiker – kom hon i kontakt med Juseks (Akavias föregångare) mentorsprogram och mentorn Mikael Eklund, civilekonom och ingenjör med en bakgrund som bland annat linjechef och i dag digitaliseringskonsult med egen verksamhet.

– Vi träffades till att börja med varje vecka och därefter lite mer sällan. Jag fick träna min svenska samtidigt som han lärde mig hur det fungerar i Sverige. Jag är extremt tacksam.

– Programmet gjorde att jag kom in i ett sammanhang. Det blev lättare att förstå hur

//

Programmet gjorde att jag kom in i ett sammanhang. Det blev lättare att förstå hur svenskar tänker, betar sig och hur de skapar kontakt med varandra.

svenskar tänker, betar sig och hur de skapar kontakt med varandra.

Tillsammans arbetade de igenom Olga Dziubas CV och personliga brev. Vid behov anpassade de dem utifrån kraven i aktuella jobbannonser och betonade det som kunde tänkas attrahera just den arbetsgivaren.

Inför anställningsintervjuer gick de tillsammans igenom vad som var att vänta, tänkbara frågor och svar och vad Olga Dziuba borde betona.

– Vi övade jättemycket och låtsades att det var riktiga intervjuer. Det gjorde att jag fick självförtroende, kände att jag var ordentligt förberedd och kunde berätta om mig själv på ett bra sätt på svenska kompletterat med vissa engelska ord ibland.

– Mikael fick mig att förstå att jag kan arbeta i Sverige inom det som jag är utbildad för och inte bara som städare eller något liknande. När det inte gick bra på en intervju eller när jag inte fick svar på någon ansökan, hjälpte han mig att hålla uppe motivationen.

Mötena skedde i allmänhet på mentorn Mikael Eklunds kontor.

– Efter att inte ha arbetat på ett antal år var det viktigt att verkligen känna hur det är att vara på ett kontor och sitta i ett mötesrum.

– Mentorsprogrammet hjälpte mig också att skapa ett eget nätverk, något som är jätteviktigt i Sverige. Mikael introducerade mig i sitt och såg även till att jag fick möta en av hans tidigare adepter som hade fått jobb, vilket jag hade stor nytta av. Att träffa någon som har lyckats ta sig in på arbetsmarknaden, och dessutom arbetar med det som personen vill, håller uppe ens egen motivation när det är tufft.

Olga Dziuba

Mikael Eklund

Olga Dziuba började i mentorsprogrammet i februari 2015. I oktober samma år anställdes hon på JLL (Jones Lang Lasalle) i Stockholm som junior fastighetsvärderare.

– Jag är kvar i samma bolag och på samma avdelning, men är nu så kallad Senior Associate. Utan mentorsprogrammet hade jag nog inte fått jobb på JLL.

Cirka 500 invandrade akademiker har gått igenom Jusek/Akavias mentorsprogram sedan starten 2010. 64 procent av dem har fått kvalificerade jobb under eller efter programmet.

Mikael Eklund har varit mentor sedan 2012 och har under den tiden coachat cirka 20 invandrade akademiker. Några har inte ingått i mentorsprogrammet.

– Orsaken till att jag från början engagerade mig i det här var att jag kände en frustration över att det kommer många duktiga invandrare till Sverige som inte får chans att jobba med det som de är bäst på. De förstår inte våra koder och hur vårt samhälle fungerar. Det försöker jag hjälpa dem med.

Vilken är den största utmaningen?

– Språket. Den som lär sig svenska har mycket lättare att få jobb än den som inte gör det.

– När man kommer in i en ny miljö tappar man ofta en del självförtroende. Det gäller extra mycket för den som har sökt en massa jobb utan att ens bli kallad på intervju. Det största bidraget en mentor kan ge till sin adept är ett återskapat självförtroende och få personen att flytta fokus från det som har varit till framtiden. Var och med vad vill de arbeta och varför? Vad kan de bidra med? Ju konkretare och mer specifika de är, desto bättre.

Mikael Eklund säger att det är viktigt, ofta helt avgörande, att noga förbereda sig inför en anställningsintervju och att han uppmanar sina adepter att läsa på ordentligt om den potentiella arbetsgivaren och dess verksamhet i.

– Men också att de tar reda på vem de ska träffa och vad den personen har gjort tidigare. Kanske har de gemensamma intressen eller erfarenheter som de kan ha nytta av.

– Före den riktiga intervjun brukar vi köra det som jag kallar för en maxintervju. Under en timme ställer jag en mängd tuffa frågor, till exempel varför en arbetsgivare ska anställa just den här personen och vad hen mycket konkret kan bidra med. Därefter går vi igenom svaren, hur personen presenterar sig och vad som kan förbättras. //

AKAVIAS MENTORS-PROGRAM FÖR INVANDRADE AKADEMIKER

/ Programmet är till för ekonomer, jurister, samhällsvetare, personalvetare, it-akademiker och kommunikatörer med utländsk bakgrund och utbildning.

/ Mentorer arbetar ideellt. De kan ge vägledning och kunskap om Sverige, svensk arbetsmarknad, sin bransch och sin yrkesroll samt dela med sig av sitt nätverk.

/ Programmet startar i allmänhet i februari och september varje år och pågår i sju månader.

/ Mentor och adept har ofta liknande bakgrund.

/ Tre obligatoriska och gemensamma utbildningsträffar med Akavia i Stockholm ingår. Enskilda träffar mellan mentor och adept sker varje månad.

/ Programmet genomförs på svenska.

/ Deltagare i utbildningen Svenska för ekonomer, jurister och samhällsvetare på Stockholms intensivsvenska för akademiker har förtur till mentorer.

